

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT

III. IZVJEŠĆE O PODUZETIM AKTIVNOSTIMA U SVEZI NEZAKONITOG RADA I ZAPOŠLJAVANJA MALODOBNIKA (ZA RAZDOBLJE 01. LISTOPADA 2006. DO 31. OŽUJKA 2007.)

1. UVOD

Točkom 2. Zaključka Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 552-01/05-02/06, Urbroj: 5030108-05-3 od 06. listopada 2005. godine, ovo tijelo državne uprave je zaduženo da pojača nadzor s ciljem otkrivanja nezakonitog rada i zapošljavanja malodobnika i da svakih 6 mjeseci dostavlja Vladi Republike Hrvatske izvješće o poduzetim nadzorima.

2. PODRUČJE RADNIH ODNOSA

U trećem izvještajnom razdoblju, koje obuhvaća razdoblje od 01. listopada 2006. godine do 31. ožujka 2007. godine inspektori rada za radne odnose svih područnih jedinica Državnog inspektorata postupajući u okviru svoje nadležnosti, u 13 nadzora otkrili su ukupno 30 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba Zakona o radu («Narodne novine» br. 137/04 – pročišćeni tekst i 68/05. – Odluka US RH, nastavno: ZR) i Zakona o Državnom inspektoratu («Narodne novine» br. 76/99., 96/03., 151/03., 160/04., 174/04., 33/05., 48/05., 129/05., 140/05. i 138/06., nastavno: ZDI), koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika. Inspekcijski nadzori obavljani su kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost ugostiteljstva i trgovine, a malodobnici (u odnosu na koje su utvrđena nezakonita postupanja poslodavaca) su radili na poslovima: konobara i pomoćnih konobara (7 malodobnika), kuhara (1 malodobnik), pomoćnih radnika u kuhinji (1 malodobnik), prodavača (2 malodobnice), slaganja letvica u pilani (2 malodobnika), a 1 malodobnik je radio na pomoćnim poslovima u skladištu.

Vezano uz provedbu odredbe čl. 21. st. 2. ZR-a, kojom je utvrđeno da osoba mlađa od 15 godina smije iznimno, uz prethodno odobrenje inspektora rada, uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj, s time da sukladno čl. 21. st. 3. ZR-a zahtjev za odobrenje inspektoratu rada podnosi zakonski zastupnik malodobne osobe, izvješćujemo Vas da su u navedenom razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili i 123 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i dr. Postupajući u okviru svoje nadležnosti po navedenim zahtjevima inspektori rada su dali odobrenje za sudjelovanje 110 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima, dok su tri zahtjeva bila negativno riješena zbog nepotpune dokumentacije. Nadalje, u dva slučaja su zahtjevi bili odbačeni jer se radilo o malodobnim osobama starijima od 15 godina, a u ostalim slučajevima (8) postupak za izdavanje odobrenja inspektora rada je bio obustavljen zbog odustanka zakonskih zastupnika malodobnika od zahtjeva, odnosno iz razloga što se nije radilo o naplatnom sudjelovanju malodobnih osoba mlađih od 15 godina u snimanju.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima neposrednim opažanjem, temeljem izjava zatečenih malodobnika, drugih radnika i predstavnika poslodavaca, uvidom u radno-pravnu dokumentaciju radnika, evidencije o zaposlenim radnicima i drugu poslovnu dokumentaciju, inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su počinjene slijedeće nezakonitosti:

1. da je jedan poslodavac s malodobnom osobom sklopio ugovor o radu na određeno vrijeme u slučaju koji nije predviđen zakonom ili kolektivnim ugovorom, što je protivno čl. 15. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 3. i st. 2. i 3. ZR-a,
2. da su različiti poslodavci (njih četiri) zaposlili malodobnike (četvero) bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika, što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
3. da su dvojica poslodavaca malodobnim radnicima (dvoje) uskratili pravo na tjedni odmor na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a,
4. jedan slučaj zapošljavanja malodobnika kojemu poslodavac prije početka rada nije uručio pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, što je bio dužan budući da isti nije bio sklopljen u pisanom obliku, a što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
5. da su dva poslodavca zaposlili osobe mlađe od 15 godina (dvoje), što je protivno odredbama čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a. Jedan od malodobnika mlađih od 15 godina obavljao je poslove slaganja letvica u pilani, dok je malodobnica mlađa od 15 godina obavljala pomoćne poslove u kuhinji.
6. da je jedan poslodavac omogućio osobi mlađoj od 15 godina, bez prethodnog odobrenja inspektora rada, naplatno sudjelovanje u snimanju reklamnog spota, što je protivno odredbama čl. 21. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a,
7. da je jedan poslodavac zaposlio malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoj, što je protivno odredbama čl. 23. st. 1. ZR-a, u svezi čl. 3. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti («Narodne novine» br. 59/02), a kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a. Malodobnik (17,5 godina) je radio na poslovima konobara u noćnom klubu.
8. da dvojica poslodavaca nisu obavijestila inspektora rada o prekovremenom radu malodobnika koji je trajao duže od četiri tjedna neprekidno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 14. i st. 3. ZR-a,
9. da je pet malodobnika (dvije muške i tri ženske malodobne osobe) kod ukupno četiri poslodavaca, radilo prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a,
10. da je sedam malodobnih osoba (jedan malodobnik i šest malodobnica) radilo kod ukupno šest poslodavaca noću tj. između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 2. i 3. ZR-a,

11. da dvojica poslodavaca nisu malodobnim radnicima (dvojici) prilikom isplate plaće uručili obračun plaće iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 41. i st. 2. i 3. ZR-a,
12. da jedan poslodavac nije malodobnom radniku uručio obračun dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a,
13. da jedan poslodavac po prestanku radnog odnosa malodobnoj radnici nije u roku od 8 dana od dana prestanka radnog uručio primjerak odjava s obveznog mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, što je protivno odredbama čl. 129. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 44. i st. 2. i 3. ZR-a,
14. da je jedan poslodavac odbio malodobnoj radnici vratiti radnu knjižicu po prestanku radnog odnosa, što je protivno odredbama čl. 243. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 49. i st. 2. i 3. ZR-a,
15. da jedan poslodavac nije prijavio malodobnog radnika na obvezno mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 71. st. 1., 2. i 3. ZDI-a.

Slijedom utvrdenoga, a zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama ZR-a, čime bi bila ostvarena bitna obilježja navedenih djela prekršaja, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseni su zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupaka.

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama ZR-a, napominjemo da prekršaji iz čl. 246. ZR-a spadaju u grupu «lakših prekršaja», za koje je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 kuna (toč. 1. do 10.), st. 2. novčana kazna od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1., toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 247. ZR-a spadaju u grupu «težih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 31.000,00 do 60.000,00 kuna (toč. 1. do 43.), st. 2. novčana kazna od 4.000,00 do 6.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 248. ZR-a spadaju u grupu «najtežih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 61.000,00 do 100.000,00 kuna (toč. 1. do 49.), st. 2. novčana kazna od 7.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR- za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da će se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko.

Osim podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori rada za radne odnose su u slučajevima nezakonitog prekovremenog i noćnog rada malodobnika (koje su nezakonitosti utvrđene neposrednim očevidom), rješenjima zabranili poslodavcima određivanje prekovremenog i noćnog rada malodobnicima. Temeljem izvješća svih područnih jedinica Državnog inspektorata, u navedenom razdoblju su inspektori su u 2 slučaja zabranili poslodavcima određivanje prekovremenog rada malodobnicima, a u 3 slučaja određivanje noćnog rada malodobnicima. Nadalje, u jednom slučaju, temeljem odredbi čl. 23. st. 1., 2. i 5. ZR-a, u svezi čl. 3. Pravilnika o poslovima na kojima ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti («Narodne novine» br. 59/02, nastavno: Pravilnik), zabranjen je rad malodobnika na poslovima koji

mogu ugroziti njegovo čudoređe, budući da je malodobni radnik bio zaposlen na poslovima kuhara – pizza majstora u noćnom baru. U svezi navedenoga napominjemo da je odredbom čl. 3. Pravilnika utvrđeno da se radi zaštite čudorednosti malodobnik ne smije zaposliti na poslovima u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, noćnim barovima i noćnim klubovima kao i na drugim poslovima koji potencijalno mogu ugroziti čudorednost malodobnika.

Sukladno odredbama čl. 36. st. 1. ZDI-a, o utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju u 3 slučaja obaviještena je Porezna uprava Ministarstva financija, u 5 slučajeva su obaviješteni mjesno nadležni centri za socijalnu skrb, a u 3 slučaja Pravobraniteljica za djecu, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

3. PODRUČJE ZAŠTITE NA RADU

U navedenom razdoblju inspektori rada za zaštitu na radu Državnog inspektorata utvrdili su povredu propisa iz područja zaštite na radu, počinjene u odnosu na malodobne radnike u sljedećim slučajevima:

Utvrđeno je da je jedan poslodavac protivno odredbi čl. 34. st. 2. Zakona o zaštiti na radu (NN br. 59/96, 94/96, 114/03 i 100/04, nastavno: ZZNR) rasporedio malodobnog radnika na elektro instalaterske poslove koji su poslovi s posebnim uvjetima rada te je slijedom utvrđenog inspektor sukladno odredbi čl. 59. ZDI-a poslodavcu rješenjem naredio da malodobnog radnika udalji sa poslova s posebnim uvjetima rada, a protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da je počinjeno djelo prekršaja opisano u čl. 40. ZZR-a, a kažnjivo po čl. 109. st. 1. toč. 2 i st. 2. ZZR-a.

U istom razdoblju inspektori rada za zaštitu na radu obavili su inspekcijske nadzore povodom četiri teške ozljede malodobnih učenika na praksi. Od navedenog broja jedan učenik (m) je ozlijeđen na praksi za zanimanje mesar - djelatnost trgovina, a jedan učenik (m) u djelatnosti proizvodnja el. energije te dvije učenice (ž) na praksi u kemijskom laboratoriju – djelatnost obrazovanje. U nadzoru zbog ozljede učenika na praksi za zanimanje mesara inspektor je sukladno čl. 46. ZDI-a rješenjima (4) naredio otklanjanje utvrđenih nedostataka, a protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da je počinjeno djelo prekršaja opisano u čl. 18., 27., 40, 44., 52., i 62. ZZR-a, a kažnjivo po čl. 108., 109. i 110. st. 1. i 2. ZZR-a i podnio prijedlog za pokretanje kaznenog postupka zbog ugrožavanja života i zdravlja učenika. U nadzoru ozlijeđenog učenika na praksi u djelatnosti proizvodnje el. energije inspektor je protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da je počinjeno djelo prekršaja opisano u čl. 42., 44. i 72. ZZR-a, a kažnjivo po čl. 109. st. 1. i 2. ZZR-a. U slučaju ozljede dvije učenice na praksi u kemijskom laboratoriju inspektor je sukladno čl. 59. ZDI-a rješenjem zabranio rad učenica bez nadzora.

U istom razdoblju inspektori rada za zaštitu na radu obavili su inspekcijske nadzore povodom lakše ozljede na radu jednog malodobnika (u djelatnosti pekarstvo, učenik zatečen u noćnom radu) i dva malodobna učenika na praksi (jedan na praksi za zanimanje automehaničara, prerađivačka industrija i drugi na praksi - rad na kružnoj pili, graditeljstvo). U nadzoru zbog lakše ozljede učenika na praksi u djelatnosti pekarstvo inspektor je protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da je počinjeno djelo prekršaja opisano u čl. 40 ZZNR i rješenje o otklanjanju nedostatka. U nadzoru zbog ozljede učenika na praksi za zanimanje

automehaničara inspektor je protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da je počinjeno djelo prekršaja opisano u čl. 43. st. 1. ZZNR i podnio prijedlog za pokretanje kaznenog postupka zbog ugrožavanja života i zdravlja učenika, te rješenje o zabrani rada bez osobnih zaštitnih sredstava. U nadzoru zbog ozljede učenika na praksi – rad na kružnoj pili inspektor nije utvrdio nedostatke.

4. OCJENA STANJA

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje (od 01. travnja do 30. rujna 2006. godine), u razdoblju od 01. listopada 2006. do 31. ožujka 2007. godine može se primijetiti porast broja zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnika mlađih od 15 godina za izdavanje odobrenja inspektora rada za naplatno sudjelovanje osoba mlađih od 15 godina u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, podnesenih na temelju odredbe čl. 21. st. 3. ZR-a u svezi st. 2. toga čl. ZR-a. Naime, u prethodnom izvještajnom razdoblju bilo je podneseno ukupno 110 takvih zahtjeva, dok su u razdoblju 01. listopada 2006. – 31. ožujka 2007. inspektori rada zaprimili ukupno 123 zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za naplatno sudjelovanje tih malodobnika u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR-a.

Naša je ocjena da će se tendencija povećanja broja zahtjeva za naplatno sudjelovanje malodobnih osoba mlađih od 15 godina u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR-a nastaviti i u budućnosti. Naime, prema podacima kojima raspolaže ovo tijelo u razdoblju od 01. siječnja 2002. godine do 31. prosinca 2004. godine inspektori rada nisu bili zaprimili niti jedan zahtjev za odobrenje malodobnim osobama mlađim od 15 godina za naplatno sudjelovanje u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR, dok je tijekom 2005. godine bilo je zaprimljeno 30 takvih zahtjeva od kojih je 19 bilo pozitivno riješeno, a u razdoblju od 01. siječnja do 30. rujna 2006. godine bio je podnesen ukupno 171 zahtjev.

Nadalje, u posljednjem izvještajnom razdoblju može se primijetiti da je smanjen broj otkrivenih nezakonitosti s obilježjima djela prekršaja vezanih uz rad i zapošljavanje malodobnika. Naime, u izvještajnom razdoblju od 01. travnja do 30. rujna 2006. godine bilo je otkriveno i procesuirano ukupno 73 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a i drugih propisa čiju provedbu nadziru inspektori rada Državnog inspektorata, a koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika, dok je u posljednjem izvještajnom razdoblju otkriveno i procesuirano ukupno 30 povreda ZR-a i ZDI-a počinjenih na štetu malodobnika. Iako bi se na temelju navedenih podataka moglo zaključiti da je broj povreda prekršajno sankcioniranih odredaba zakona i drugih propisa koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika u padu, smatramo da je jedan od razloga takovom smanjenju i to što je uobičajeno veći broj malodobnika radno angažiran tijekom školskih praznika osobito ljetnih, te je tada i broj utvrđenih nezakonitosti vezanih uz rad i zapošljavanje malodobnika veći nego u ostalom dijelu kalendarske godine. Naime, značajan broj utvrđenih nezakonitosti odnosi se na malodobnike koji rade tijekom školskih praznika (osobito ljetnih) temeljem ugovora o povremenom radu učenika, sklopljenih uz posredovanje ovlaštenih srednjoškolskih ustanova.

